

Samen zijn wij fijn!

🕒 **Duur** 45 tot 60 minuten (afhankelijk van de groep en de verwerking)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen leren door middel van spel, expressie en gesprek wat het betekent om vriendelijk te zijn, samen te spelen en elkaar te helpen. Ze ontdekken dat iedereen anders is en dat samenwerken, delen en respecteren de basis vormen van een fijne schoolomgeving.

Verbindende leergebieden

- Burgerschap en sociale vaardigheden
- Kunst in ontwikkeling (drama, tekenen)
- Taalontwikkeling (gesprek, woordenschat, luisteren)
- Filosofie en kritisch denken (nadenken over waarden)
- Mens en samenleving (samenleven in de groep)

Kerdoelen vanuit de nieuwe geformuleerde SLO doelen (2024)

Burgerschap

- 1 Schoolcultuur – Leerlingen leren wat het betekent om bij een groep te horen.
- 2 Diversiteit – Leerlingen leren verschillen herkennen en respecteren.
- 3 Democratische waarden – Leerlingen leren samenwerken en omgaan met conflicten.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren naar verhalen, gevoelens en argumenten van anderen.
- 3B Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen verwoorden hun gedachten in kringgesprekken.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen oefenen sociale taal in gesprekken over samenspelen en gevoelens.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen gebruiken beeldende en dramatische expressie.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken gezamenlijk kunstzinnig werk.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren samen kunst en expressie.

Mens en maatschappij

- 1 Denkwijzen – Leerlingen ontdekken dat iedereen anders is en anders denkt.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen oefenen met het vormen van een veilige, sociale groep.

Benodigdheden

- Grote vellen papier of karton
- Stiften, krijt, verf of wasco
- Handpop of knuffel
- Vriendelijke symboolkaartjes (bijvoorbeeld hartje, handje, zonnetje)
- Kleine spiegels (optioneel)

Introductie voor de leerkracht

In deze les staat het thema 'samen zijn wij fijn' centraal. Kleuters ontdekken in het dagelijks spel al veel over sociaal gedrag: ze maken vrienden, botsen met elkaar, delen speelgoed of sluiten iemand (onbewust) buiten. Deze momenten zijn waardevolle leerkansen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. De kern van burgerschap in de kleuterfase ligt in het ervaren dat je onderdeel bent van een groep en dat jouw gedrag invloed heeft op hoe fijn die groep samen is. Door expressieve, creatieve en reflectieve werkvormen wordt deze ervaring tastbaar.

De handpop (of knuffel) werkt als een veilige gespreksstarter. Hij stelt vragen, heeft een probleem of deelt een gevoel en hij nodigt de leerlingen uit om te helpen. Dit voorkomt dat het gesprek beleerend wordt. Laat de leerlingen meedoen op hun eigen manier: pratend, spelend, tekenend. Sommigen zullen veel willen delen, anderen uiten zich liever non-verbaal. Geef erkenning aan ieders bijdrage, luister open en stimuleer het verwoorden van gevoelens. Zo ontstaat ruimte voor groei, verbinding en veiligheid.

Omschrijving van de opdracht

In deze les leren kleuters hoe belangrijk het is om samen te spelen, aardig te zijn en elkaar te helpen. De opdracht bestaat uit vijf fasen, die uitnodigen tot verwondering, verkenning, spel, creatie en reflectie.

Begeleiding

Als leerkracht begeleid je het proces door open vragen te stellen, door leerlingen te helpen woorden te vinden voor gevoelens en gedrag en door empathisch te reageren. Moedig leerlingen aan om ook naar elkaar te luisteren en elkaars ideeën serieus te nemen. Stimuleer positief sociaal gedrag zonder te straffen, maar door te modelleren, benoemen en waarderen.

Kennisoverdracht

Tijdens de oriëntatiefase kun je kennis over sociale omgangsvormen inbrengen: delen, sorry zeggen, iemand uitnodigen. Je introduceert begrippen visueel (symboolkaartjes) en herhaalt die tijdens spel en kringgesprekken. Je koppelt dit aan de ervaringen van de leerlingen zelf, bijvoorbeeld: 'Weet je nog dat Sam gisteren iemand hielp? Dat is wat we bedoelen met "helpen".'

Differentiatie

Laat leerlingen kiezen hoe ze willen deelnemen: praten, tekenen, spelen, bouwen. Bied visuele ondersteuning voor leerlingen met taaluitdagingen. Geef meer ruimte aan leerlingen die behoefte hebben aan extra verwerkingstijd, bijvoorbeeld door hen individueel te laten tekenen. Laat sociale leiders samenwerken met leerlingen die steun nodig hebben in het groepsproces.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

De leerlingen worden uitgenodigd tot inleven, vragen stellen en nadenken. De handpop komt verdrietig de kring binnen: niemand wilde met hem spelen. Stel vragen als:

- Wat zou er gebeurd kunnen zijn?
- Hoe voelt het om niet mee te mogen doen?
- Wat kun jij doen om iemand blij te maken?

Laat de leerlingen de gevoelens benoemen en laten zien met hun gezicht of lichaam. Wie durft de pop een knuffel te geven? Wie wil iets tegen hem zeggen?

Doel: leerlingen herkennen gevoelens van buitensluiting en verwonderen zich over de kracht van kleine daden van vriendelijkheid.

Oriënteren

De leerlingen verkennen samen woorden en betekenissen. Introduceer begrippen als:

- delen;
- vragen;
- samen spelen;
- sorry zeggen;
- vriendelijkheid.

Laat leerlingen deze begrippen koppelen aan symboolkaartjes (bijvoorbeeld aan een hartje voor lief zijn, aan een handje voor helpen). Bespreek de begrippen met voorbeelden uit de klas. Laat de leerlingen voorbeelden van wanneer zij iets aardigs deden of meemaakten, spelen of tekenen.

Doel: leerlingen oriënteren zich op gedrag dat bijdraagt aan een fijne sfeer en verbinden dat met woorden, symbolen en situaties.

Onderzoeken

In groepjes spelen leerlingen zelf scènes of met poppen. Eén kind wordt uitgesloten, een ander probeert het op te lossen. Stel reflectieve vragen:

- Wat gebeurde er?
- Wat voelde fijn? Wat niet?
- Wat werkte goed om weer samen te spelen?

Laat meerdere oplossingen zien. Geef leerlingen een probleem en laat hen het zelf oplossen: 'Stel: je vriend(in) wil niet delen. Wat nu?'

Doel: leerlingen onderzoeken gedrag en oefenen oplossingsstrategieën binnen sociale situaties.

Uitvoeren

De leerlingen maken in groepjes een vriendelijkheidsaffiche. Ze tekenen zichzelf met een vriend(in) terwijl ze iets fijs doen: helpen, delen, troosten, samen lachen. Laat hen uitleggen wat ze hebben getekend. De posters krijgen een plek in de klas of in de gang. Herhaal regelmatig: 'Wat kunnen we vandaag doen zoals op onze posters staat?'

Doel: leerlingen geven creatief uiting aan wat zij geleerd hebben over samen zijn, vriendelijkheid en respect.

Reflecteren

Kom weer samen in de kring. Gebruik de pop om terug te kijken. Stel vragen als:

- Wat was vandaag fijn?
- Wat heb je geleerd over samen zijn?

- Wat wil je morgen proberen?

Laat leerlingen een zinnetje afmaken:

- Ik voelde mij blij toen ...
- Ik vond het moeilijk toen ...
- Morgen wil ik proberen om ...

Doel: leerlingen leren terugkijken op hun eigen gedrag, gevoelens benoemen en intenties uitspreken voor toekomstig gedrag.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Gebruik deze les als observatiemoment:

- Wie toont initiatief om te helpen?
- Wie vermijdt sociale interactie?
- Welke kinderen worden vaak gekozen of juist niet?

Stel jezelf vragen als:

- Welke leerlingen hebben extra begeleiding nodig in sociale situaties?
- Welke thema's of situaties kwamen spontaan naar boven en vragen om verdieping?
- Hoe verhouden leerlingen zich tot regels, hulpvragen en conflicten?

Gebruik de inzichten voor een volgende les of een volgend project, bijvoorbeeld rond emoties, conflictoplossing of inclusie.

Mogelijke vervolglessen

- Wat doe je als je boos bent?
- Hoe help je iemand die verdrietig is?
- Wat is eerlijk delen?
- Wie hoort er bij ons allemaal bij?

Deze lesbrieft hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl